

general educational institution on the basis of andragogy]. *Teoriia i metodyka upravlinnia osvitoiu – Theory and methods of education management*, 3. URL: [http://umo.edu.ua/images/content/nashi\\_vydanya/metod\\_upr\\_osvit/v\\_3/19.pdf](http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v_3/19.pdf) [in Ukrainian].

12. Mykhailyshyn, R. R. (n.d.). Profesiino-kompetentnisnyi pidkhd u systemi pislidyplomnoi osvity [Professional competence approach in the postgraduate education system]. *pedcollege.lnu.edu.ua*. URL: <https://bit.ly/3pz5WmF> [in Ukrainian].

13. Oleshko, P. S. (2018). Profesiina kompetentnist kerivnyka zakladu osvity yak chynnyk zabezpechennia yakosti osvity v umovakh innovatsiinoho osvitnoho seredovyshcha [Professional competence of the head of an educational institution as a factor in ensuring the quality of education in the conditions of an innovative educational environment]. *Pedahohichni nauky – Pedagogical sciences*, 84(2), 140–146. [in Ukrainian].

14. Oleshko, P. S., Kinakh, N. V. (2019). Struktura upravlinskoï kompetentnosti kerivnyka osvitnoho zakladu v systemi pislidyplomnoi pedahohichnoi osvity [The structure of managerial competence of the head of an educational institution in the system of postgraduate pedagogical education]. *Visnyk pislidyplomnoi osvity – Bulletin of postgraduate education*, 9(38), 113–132. URL: [http://umo.edu.ua/images/content/nashi\\_vydanya/visnyk\\_PO/9\\_38\\_2019/Bulletin\\_9\\_38\\_Pedagogika\\_Pet\\_Olechko\\_Nel\\_Kinakh\\_UA.pdf](http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/visnyk_PO/9_38_2019/Bulletin_9_38_Pedagogika_Pet_Olechko_Nel_Kinakh_UA.pdf) [in Ukrainian].

15. Onats, O. M. (2014). Teoretyko-metodychni osnovy stratehii upravlinnia rozvytkom profesiinoï kompetentnosti molodoho vchytelia v konteksti tematyky pidruchnyka dla kerivnyka zakladu [Theoretical and methodological foundations of the strategy of managing the development of the professional competence of a young teacher in the context of the subject of the textbook for the head of the institution]. *Problemy suchasnoho pidruchnyka – Problems of modern textbook*, 14, 506–519. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/psp\\_2014\\_14\\_59](http://nbuv.gov.ua/UJRN/psp_2014_14_59) [in Ukrainian].

16. Nychkalo, N. H. (Ed.). (2000). *Profesiinaosvita: slovnyk [Professional education: dictionary]*. Kyiv: Vyscha shkola. [in Ukrainian].

17. Tolochko, S. (2018). Modernizatsiia kompetentnisnoho pidkhdou v systemi pislidyplomnoi pedahohichnoi osvity Ukrainy dla staloho rozvytku [Modernization of the competence approach in the system of postgraduate pedagogical education of Ukraine for sustainable development]. *Nova pedahohichna dumka – New pedagogical thought*, 3 (95), 29–36. [in Ukrainian].

18. Klokhar, N., Perevozova, I., Dzoba, O., Kulik, M. (2021). Development of Fundamental Principles of Educational Innovations Marketing and Management among Heads of New Ukrainian School. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 1 (36), 453–461. <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v1i36.228079>

Отримано редакцією 28.07.2022 р.

УДК 378.147:811.161.2'243

DOI: 10.31376/2410-0897-2022-3-50-111-119

## ЛІНГВOKPАЇНОЗНАВЧИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ (НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ ПОСТАТІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА)

**Вінтонів Михайло Олексійович**

доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови

Київський університет імені Бориса Грінченка

e-mail: [m.vintoniv@kubg.edu.ua](mailto:m.vintoniv@kubg.edu.ua)

ORCID: 0000-0002-3258-8633

**Вінтонів Тетяна Миколаївна**

кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови

Київський університет імені Бориса Грінченка

e-mail: [t.vintoniv@kubg.edu.ua](mailto:t.vintoniv@kubg.edu.ua)

ORCID: 0000-0002-2210-3970

**Горохова Тетяна Олександрівна**

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри української мови

Київський університет імені Бориса Грінченка

e-mail: [t.horokhova@kubg.edu.ua](mailto:t.horokhova@kubg.edu.ua)

ORCID: 0000-0003-0113-8653

У статті розглянуто різновиди лінгводидактичного опрацювання лінгвокраїнознавчого матеріалу під час вивчення української мови як іноземної. З'ясовано, що ефективне використання текстів про Бориса Грінченка в навчальному процесі можливе за умови лінгвокраїнознавчого підходу. Обґрунтовано обмежене використання творів у навчанні студентів-іноземців, починаючи з підготовчого відділення. Запропоновано розробку творчих завдань із використанням мультимедійних технологій. Доведено, що успіх викладання української мови як іноземної залежить від умінь викладача добирати актуальний та цікавий текстовий матеріал, розробляти ефективні завдання, враховуючи рівень мовної підготовки та індивідуально-психологічні особливості студентів-іноземців.

**Ключові слова:** лінгвокраїнознавчий підхід, текст, мультимедійні технології, навчальний текст, репродуктивне спрямування, комунікативна компетентність.

**Постановка проблеми.** Сьогодні увага всього світу прикута до подій в Україні, війна внесла

корективи і вже по-особливому відчутне ставлення й зацікавленість іноземних громадян до всього українського. Зростання престижності української мови фіксуємо впродовж останніх років, тому актуальності набуває проблема навчання іноземних студентів в університетах України. Важливим є добір і репрезентація матеріалу іноземним студентам, що сприятиме розумінню саме ментальності, історії і культури України, зацікавленню іноземних студентів таким матеріалом, а також допоможе їм адаптуватися в університетському середовищі та країні. Важливим у мовній освіті іноземних громадян є оволодіння немовною інформацією, яка сприяє досягненню взаєморозуміння між комунікантами, що оперують інформацією про навколишню дійсність на різних рівнях. Саме тому важливим є застосування лінгвокраїнознавчого підходу до навчання української мови як іноземної для надання студентам необхідних знань про специфіку іншомовної країни. Однак практичні аспекти реалізації лінгвокраїнознавчого підходу в процесі навчання української мови як іноземної висвітлені недостатньою мірою.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питання викладання української мови як іноземної висвітлено в працях таких учених, як Є. Голобородько, І. Жовтоніжко, О. Ігнатова, Т. Колодько, Е. Мосьпан, Т. Лагута, М. Пентилюк, Б. Сокіл, В. Топалова, О. Тростинська, О. Туркевич, В. Федчик, Г. Швець, Г. Шелест, Л. Шеремета, А. Щукін та інші.

Про проблему підвищення ефективності навчального процесу іноземних студентів з використанням сучасних педагогічних технологій пише Ганна Швець, зокрема, про використання нетрадиційних форм навчальної діяльності, апеляції до емоційної сфери особистості студентів та активізації їхніх творчих можливостей. Для навчання української мови як іноземної важливим є пошук методів організації навчальної діяльності, суголосних сучасним освітнім реаліям, а також теоретичне обґрунтування, методичне забезпечення та практичне втілення нових форм роботи й передових педагогічних технологій [1, с.133].

Окремі аспекти застосування лінгвокраїнознавчого підходу до навчання української мови як іноземної репрезентовані в таких дослідженнях:

- використання лінгвосоціокультурної методики, яка охоплює мовну та міжкультурну парадигми (І. Грищенко);
- формування лінгвокраїнознавчої компетентності засобом пісні (Т. Лещенко, І. Самойленко, В. Юфименко);
- основні компоненти лінгвокраїнознавчої компетентності (А. Вітренко, О. Горда, Н. Данилюк, Г. Зевака та інші);
- особливості інноваційних технологій формування лінгвокраїнознавчої компетентності (Л. Береза, Д. Дочинець);
- країнознавчий текст як основний засіб навчання української мови як іноземної (Ю. Галка, С. Дербя, В. Федчик, Г. Шелест, Г. Швець та інші).

Однак практичні аспекти реалізації лінгвокраїнознавчого підходу, а також методичні орієнтири в процесі навчання української мови як іноземної висвітлені недостатньою мірою.

**Формулювання мети статті.** Метою статті є висвітлення практичних аспектів реалізації лінгвокраїнознавчого підходу до навчання української мови як іноземної із застосуванням мультимедійних технологій на прикладі вивчення постаті Бориса Грінченка.

**Виклад основного матеріалу.** Викладачеві, який починає навчати української мови як іноземної, необхідно мати певний план, чітко визначати життєві ситуації, форми спілкування, за яких студент зможе користуватися українською мовою. Саме викладач добирає тексти для обговорення на занятті, завдання для письмового та усного виконання, визначає обсяг мовного матеріалу, прописаний і затверджений у робочій програмі «Українська мова як іноземна». Основне завдання викладача – дібрати шляхи і прийоми спонукання студентів говорити на актуальні теми, мотивувати їх, стимулювати комунікативну діяльність. Сьогодні українська мова вийшла за межі України, популяризація мови, привернення уваги до історії, політики України, звучання української мови в ефірах, соціальних мережах тощо, створюють сприятливе середовище для активізації пізнавальної і комунікативної діяльності студентів-іноземців.

У процесі викладання курсу «Українська мова як іноземна» актуальними, на нашу думку, є різні підходи до навчання, зокрема лінгводидактичний, лінгвокраїнознавчий, комунікативний, текстоцентричний та інші, які спрямовані на формування в студентів-іноземців практичних навичок. У статті ми виокремлюємо лінгвокраїнознавчий підхід як такий, що уможливує розв'язання основних завдань у процесі формування комунікативної компетентності іноземних студентів,

зокрема:

- розширення знань про культуру, історію, соціально-політичний устрій, реалії, традиції і звичаї України;
- оволодіння мовними одиницями із національно-культурним компонентом семантики; розвиток здатності сприймати українську мову в її культуроносії функції; спонування до діалогу культур;
- усвідомлення сутності мовних явищ, ролі мовних одиниць у комунікативних процесах [2, с. 255–256];
- розвиток когнітивної, творчої та дослідницької діяльності;
- активізація мотиваційного складника вивчення мови;
- практика різних видів мовленнєвої діяльності на всіх етапах навчання.

Реалізація лінгвокраїнознавчого підходу до навчання української мови як іноземної передбачає ознайомлення студентів-іноземців із традиціями і культурою України, досягненнями української науки, основними історичними подіями, відомими діячами в різних сферах. Окрім того, лінгвокраїнознавство вивчає факти і явища культури не відокремлено, а в їхньому відображенні у фактах самої мови.

Дослідники-методисти стверджують, що знання іноземними студентами норм і цінностей, традицій і звичаїв, властивих культурі українського народу, позитивно впливає на формування особистісних якостей поведінки, естетичної культури, культури усного і писемного мовлення, необхідних для продуктивного спілкування у міжкультурному середовищі [2]. Відповідно, лінгвокраїнознавчий підхід допомагає іноземним студентам швидше адаптуватися до нового мовно-культурного середовища.

Важливим також є використання на заняттях з української мови як іноземної мультимедійних технологій (праці Л. Азарової, Т. Пустовіт, Л. Горчинської, Л. Берези, Д. Дочинця, Л. Омельницької та інші [2; 3; 4]). Як зазначили Д. Дочинець, Л. Омельницька, «надважливою складовою частиною оновлення сучасного процесу навчання є широке застосування мультимедійних технологій на заняттях з української мови як іноземної. Саме це значно підвищує ефективність освітнього процесу, оскільки сприяє розвитку в студентів-іноземців власних творчих здібностей, формує здатність до саморозвитку, самоосвіти, пошуку та засвоєння інформації, полегшує сам процес навчання та засвоєння знань, робить його більш різноманітним, цікавим для студента» [5, с. 141].

Використання інноваційних технологій у процесі комунікативно спрямованої мовленнєвої підготовки іноземних студентів дасть можливість поглибити їхню самостійність, активність, здатність до пошуку та використання нової інформації» [3, с. 11].

Основним засобом репрезентації лінгвокраїнознавчої інформації є текст. Відбір текстів лінгвокраїнознавчого характеру варто здійснювати за такими критеріями:

- автентичність (продукується в середовищі, мова якого вивчається);
- країнознавча насиченість (обсяг лінгвокраїнознавчих відомостей у тексті);
- актуальність (сучасне та актуальне для студента інформативне наповнення);
- типовість (систематичне відтворення в типових комунікативних ситуаціях) [6].

Країнознавчі тексти в навчанні української мови як іноземної містять важливу інформацію про Україну, про історію країни. Таким текстам притаманний багатий лінгводидактичний потенціал для розвитку країнознавчої компетентності іноземних студентів, пришвидшення їх адаптації в новому культурному середовищі й формування вмінь та навичок в усіх видах мовленнєвої діяльності [1, с. 329].

Вибір текстів залежить також і від комунікативних потреб іноземних студентів, їхніх пізнавальних інтересів і виховних завдань навчання. Тому робочою програмою навчальної дисципліни «Українська мова як іноземна» для слухачів підготовчого відділення Київського університету імені Бориса Грінченка (розробники Т. Вінтонів, Т. Горохова) з-поміж розмовних тем про діячів української культури передбачено вивчення постаті Бориса Грінченка.

На перших етапах навчання студенти-іноземці мають змогу дізнатись про Бориса Грінченка як ідейного лідера університету, відповідаючи на запитання «Хто такий Борис Грінченко?», збагатити свій лексичний запас низкою іменників – назв професій (історик, літературознавець, видавець, публіцист, письменник, фольклорист, ентограф, педагог, громадський діяч). Студенти,

відвідуючи університетську бібліотеку, знайомляться з експозицією праць Бориса Грінченка, можуть погортати «Словник», взяти казки для самостійного прочитання.



Рис 1. Слайд мультимедійної презентації

На наступних етапах вивчення української мови студенти опрацьовують адаптований для відповідного рівня (A2–B1) текст «Борис Грінченко». Навчальний текст містить країнознавчий матеріал із необхідними для вивчення мовними одиницями (слова, словосполучення, речення), різні види передтекстових і післятекстових завдань, які передбачають опрацювання цього мовного матеріалу, сприйняття та осмислення тексту, побудову власних висловлень за матеріалом тексту тощо. Під час роботи з текстом у межах лінгвокраїнознавчого підходу дуже важливою є правильно дібрана комплексна система вправ і завдань для всіх видів навчальної діяльності (читання, аудіювання, говоріння, письмо) з урахуванням рівня знань студентів. Пропонуємо розглянути етапи передтекстової, текстової і післятекстової роботи, які можна втілити в системі вправ і завдань.

Ознайомлення з творчим доробком Бориса Грінченка пропонуємо починати зі скоромовок:

**Завдання. I. Прочитайте скоромовки.**

Скоромовки – жартівливі вислови, складені із слів, важких для швидкого читання. Інколи скоромовку ще називають **чистомовкою**.

• *Зелен в'яз високий виріс. В'язолаз на в'яза виліз. Та зважай же, в'язолазе, не скрути ж на в'язі в'язи!*

• *У нашого діда капелюх не по-капелюхівськи.*

• *Гайку, гайку, дай гриба і бабку, сиріюжку з добру діжку, хрящика з ящика, красноголовця з хлопця.*

• *Всіх скоромовок не перескоромовиши, не перевискоромовиши.*

**II. Навчись читати подані скоромовки. Чітко вимовляй всі звуки. Скоромовку треба спочатку прочитати мовчки, потім уголос повільно, а потім – все швидше і швидше.**

Оскільки лінгвокраїнознавчий підхід оптимально реалізовувати під час вивчення автентичних текстів, важливим вважаємо ознайомлення студентів із поетичною спадщиною Бориса Грінченка.

На початкових рівнях оволодіння мовою тексти поезії можуть бути матеріалом для вивчення як нової лексики, так і узагальнення інформації про граматичні форми слів. Наприклад:

**Завдання.** *Прочитайте вірші Бориса Грінченка. Вивчіть один вірш напам'ять. Із тексту вірша «Зернятка» вишийте 5 іменників, 5 дієслів, 5 прикметників, визначте їхні форми (рід, число, відмінок, час, спосіб тощо).*

Поетичні тексти можуть слугувати основою для відпрацювання навичок аудіювання:

**Завдання.** *Послухайте «Весняні сонети» Бориса Грінченка. Запишіть пропущені слова:*  
<https://sluhay.com.ua/5391821:boris-grinchenko-vesnyani-soneti>

\* \* \*

Весна 1) \_\_\_\_\_! В повітрі 2) \_\_\_\_\_

3) \_\_\_\_\_ крик мандрівних журавлів

Вже розітнувся: ключем 4) \_\_\_\_\_ додому

У рідний край 5) \_\_\_\_\_ з чужих країв.

Весна 6) \_\_\_\_ !..

Корисною в такому форматі роботи є платформа текстів в аудіо та відеоформаті «Слухай» (<https://sluhay.com.ua>), де представлені художні твори українських поетів і письменників, зокрема і Бориса Грінченка. Повноцінне сприйняття іноземцями художніх текстів варіюється залежно від специфіки конкретного твору: його автор, зміст, зображена епоха, мова автора й героїв – ці та інші моменти визначають потребу в лінгвокраїнознавчому коментарі [1, с. 386].

Необхідним етапом є робота з текстами казок та оповідань (текстовий та аудіоформат). Проте дуже важливо правильно добирати твори, урахувавши культурні особливості студентів-іноземців, їхню сферу інтересів. Наприклад, досвід свідчить, що песимістичні казки й оповідання здебільшого не зацікавлюють іноземних студентів, а тексти історичної тематики, навпаки, сприяють інтенсифікації пізнавальної діяльності. Художні тексти мають великий навчальний потенціал у процесі навчання як з мовного аспекту, так і з країнознавчого. Актуальним для студентів є історичне оповідання «**Князь Ігор**», де висвітлено історичні події, зокрема згадані Ігор Святославович, Святослав, Буй-Тур Всеволод, Володимир Мономах, про яких студенти глибше вивчатимуть у курсі «Країнознавство» і спонукає до вивчення періоду Київської Русі, періоду правління князя Володимира, Хрещення Русі, Ярослава Мудрого та інших.

Саме на такому занятті можна застосувати метод дискусії, як ефективний метод стимулювання мовленнєво-розумової активності студента, розвиток здатності критично мислити, швидко сприймати інформацію вже зі знайомою лексикою, вміння розв'язувати проблеми. Наприклад, дискусія як одна з форм інтерактивних технологій навчання може містити такі питання (план):

1. Презентація про Бориса Грінченка.
2. Читання твору «Князь Ігор», можна брати короткий уривок (чи абзац) з тексту Бориса Грінченка та його обговорення, версії щодо подальшого розвитку твору чи думки.
3. Читання наступних абзаців тексту з низкою запитань на розуміння.
4. Робота в парах: читання наступного абзацу з пошуком слів, що демонструють провідну думку. Виписування власних назв (онімів).
5. Пошук слів синонімів чи слів, які застаріли, обговорення знайдених слів, їх пояснення.
6. Робота в малих групах (4–5 осіб): гра «Риси характеру», кожен називає певні риси і обговорюють, чи притаманні вони головному герою, пояснює чому. Написання есе з певними мовними кліше на теми: «Яким я уявляю Князя Ігоря?», «Які воїни Київської Русі?», чи провести інсценізацію фрагменту твору «Князь Ігор».

1. Головні герої	Допишіть прикметники, які можна додати в таблицю
Ігор – князь, молодий князь Новгородсіверський, Ігор Святославович ...	Хоробрий, славний.....
Володимир Мономах – молодий князь.....	Хоробрий, хороший державотворець = «про долю рідного краю дбав..»
Святослав – старий князь, батько князів...	Хоробрий, досвідчений воїн...
Всеволод – Буйний Тур, Буй-Тур,...	Хоробрий в бою, найславетніший .....
2. Чи можете пояснити, у яких родинних стосунках перебували князі?	Святослав батько.... Ігор батько.... Всеволод брат... Володимир син...
3. Чи згодні, що всі воїни хоробрі, мужні, сміливі?	<b>Згоден</b> , у мене не виникає сумнівів..., тому що..., Не можу погодитися, тому що не всі.... Погоджуюся лише <b>частково</b> , тому що..., <b>Мені здається</b> , що не всі...., тому що... Можу пояснити, чому я так думаю.....

Групова форма роботи корисна для формування навичок ведення дискусії, а заняття в мінігрупах дає змогу студентам набути навичок, необхідних для спілкування та колективної роботи, розвиває мову взаємодії. Такі дискусії стимулюють роботу в команді, розвивають почуття толерантності та поваги до думки інших. Подібна робота дає змогу студентам стати ініціаторами

розмови, практикувати засвоєну лексику, актуальні знання, інформацію, обмінюватися думками, брати участь у рольових іграх тощо. Робота в мінігрупі створює позитивний емоційний мікроклімат. Важливий момент у груповій роботі, що кожен студент задіяний і знає, що від виконаної його частини роботи залежить результат всього завдання.

Для закріплення матеріалу й тренування навичок аудіювання доречним є колективний перегляд кінофільмів та мультфільмів про князів «Книга мандрівка». Також пропонуємо на заняттях навчальні екскурсії до бібліотеки та музею Бориса Грінченка нашого університету, де зберігаються твори і словники Б. Грінченка. Саме екскурсії науковці розглядають як один із шляхів соціально-культурної адаптації іноземних студентів до життя і навчання в нових для них умовах.

Ознайомившись з деякими зразками творчого доробку Б. Грінченка, пропонуємо студентам опрацювати текст про його життя і творчість.

Під час опрацювання навчального тексту, як слушно зауважують лінгводидакти, передтекстові завдання мають бути спрямовані на усунення смислових і мовних труднощів розуміння тексту і водночас на розвиток навичок і умінь читання, розуміння змісту прочитаного [7].

«Однак без керівної ролі викладача й системи спеціально розроблених вправ та завдань заняття дидактичної мети не досягне. Тому в процесі роботи з будь-яким текстом в іноземній аудиторії, у тому числі й з відеотекстом, методисти виокремлюють три етапи: передтекстові, текстові і післятекстові» [3, с.9].

У передтекстових завданнях пропонуємо роботу з новою лексикою в запропонованому тексті: *прочитати текст, виписати нові слова в словник і скласти з ними речення; виписати ключові слова, записати слова із поданих приміток тощо.*

**Тема: Борис Грінченко**

*Завдання 1. Прочитайте текст, вишішіть нову лексику.*

«Україна! У цьому слові для мене все»  
 Б.Грінченко

Грінченко Борис Дмитрович (1863 – 1910) – український письменник, поет, прозаїк, публіцист, перекладач, літературознавець, драматург, фольклорист, етнограф, мовознавець, лексикограф, видавець народнопросвітніх книг і редактор першої щоденної загальноукраїнської газети «Громадська Думка», організатор товариства «Просвіта», педагог і громадський діяч. Його багатогранна діяльність була спрямована на формування української нації і становлення Української держави. Великим Просвітителем вийшов він в історію України.



Борис Грінченко писав для дорослих і дітей вірші, оповідання, повісті; записував у народі і видавав збірниками твори, які люди тримали в своїй пам'яті: думи, казки, фантастичні оповіді, пісні. Він вивчав і досліджував українську мову: створював для дітей шкільні підручники, писав статті, це під його редакцією і завдяки його праці вийшов у світ відомий чотиритомний «Словник української мови» (<http://wiki.kubg.edu.ua>). Борис Грінченко багато трудився і як учений, і як перекладач з інших мов, боровся за українську школу.

Багато років Борис Дмитрович працював учителем на Харківщині, Луганщині та Сумщині, діти його любили так само, як він дітей. Для дітей він написав немало: байки, казки, оповідання, друкував їх у єдиному тоді на всю Україну дитячому журналі «Дзвінок», що видавався у Львові, і окремими книжечками.

Усе життя Б. Грінченко втілював ідею створення національної школи. Він зробив вагомий внесок у справу систематизації української народної просвіти, визначив наукові підходи щодо організації шкільного навчання, закладав основи української педагогіки.

Праця була найвищим сенсом і покликанням його життя.

Б. Грінченко пішов у вічність <sup>71</sup>на 47-му році життя 6 травня 1910 р. Його поховано в Києві на Байковому кладовищі. Науково-педагогічний колектив і студенти Університету Грінченка доглядають його могилу.

*(Адаптовано з довідки: kubg.edu.ua)*

*Завдання 2. Складіть запитання до тексту.*

*Завдання 3. Прочитайте і послухайте казки Бориса Грінченка:*

<https://bit.ly/2XJ2115>

*Складіть діалог:*

- Яка казка вам сподобалась? Чому?

*Завдання 4. Запишіть дієслова у правильній формі. Який час записаних дієслів?*

1. Борис Грінченко \_\_\_\_\_ (писати) для дорослих і дітей вірші, оповідання, повісті.
2. Він \_\_\_\_\_ (вивчати) і \_\_\_\_\_ (досліджувати) українську мову: \_\_\_\_\_ (створювати) для дітей шкільні підручники, \_\_\_\_\_ (писати) статті.
3. Борис Грінченко багато \_\_\_\_\_ (трудитися) і як учений, і як перекладач з інших мов, \_\_\_\_\_ (боротися) за українську школу.
4. Усе життя Б. Грінченко \_\_\_\_\_ (втілювати) ідею створення національної школи.

<sup>71</sup> Піти у вічність = піти із життя, померти.

**Рис. 2.** Фрагмент навчального тексту «Борис Грінченко»

Також можливе обговорення тексту після ознайомлювального (неосмисленого) прочитання:

1. *Хто зображений на фото?*
2. *Чи зрозуміли ви зміст тексту, про кого текст?*
3. *Хто такий Борис Грінченко?*

Наступний етап роботи передбачає повільне осмислене прочитання тексту з подальшим

виконанням післятекстових завдань, з-поміж яких є завдання репродуктивного та комунікативного спрямування. Завдання репродуктивного спрямування включають роботу з текстом, складання плану тексту, відповіді на запитання за текстом (перевірка сприйняття прочитаного).

Також пропонуємо студентам об'єднатися в мікрогрупи й знайти слова в словнику Грінченка, ввести їх у речення, порівняти їх тлумачення в сучасних словниках.

Для тренування навичок аудіювання та говоріння пропонуємо завдання комунікативного спрямування на основі переглянутих відео про життя і творчість Бориса Грінченка.

**Завдання.** *Прогляньте відео:*

- Борис Грінченко «Ловець слів»: <https://www.youtube.com/watch?v=FnSgYY3Fv18>
- Інший... інший Грінченко: <https://www.youtube.com/watch?v=JY4qxiumDAM>

*Побудуйте діалоги на тему:*

1. Чи чули ви раніше про Бориса Грінченка? Де вперше побачили його портрет?
2. Що запам'ятали про Бориса Грінченка?
3. Чи сподобались вам вірші і казки Бориса Грінченка?
4. Як думаєте, чому університет носить ім'я Бориса Грінченка?

Важливо зацікавити студентів, які швидко опановують мову. На підготовчих факультетах викладач має налагодити контакт і спонукати студента виражати свій внутрішній світ, творчий потенціал, активізувати емоційний складник навчання. Реалізуючи індивідуальний підхід до навчання, викладач має залучати та зацікавлювати студентів із високим рівнем знання мови до участі в конференціях, семінарах, тематичних заходах. Одним із різновидів самостійної роботи пропонуємо створити презентації, написати есе, зробити інсценізації, колажі тощо. Наприклад, есе на тему: «Яким ви відкрили для себе Бориса Грінченка?»

Можна індивідуально запропонувати студентам й інші види робіт, наприклад, вивчений вірш Бориса Грінченка перекласти рідною мовою; виразно продекламувати поезію перед аудиторією або створити відео тощо. Варто зазначити, що в Київському університеті імені Бориса Грінченка щороку в грудні проводять інтерактивний конкурс читців «Слово Грінченка» (з нагоди Дня народження Бориса Грінченка), у якому студенти-іноземці, слухачі підготовчого відділення, беруть активну участь і посідають призові місця. А на рівні В1-В2 можна пропонувати і дослідження художнього, епістолярного, наукового стилів Бориса Грінченка.

Слід зазначити, що саме українська художня література є джерелом формування національної свідомості, духовності й оволодіння українською мовою як іноземною не може існувати без вивчення творів Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Бориса Грінченка, Василя Симоненка, Ліни Костенко, Сергія Жадана та інших. Кожен викладач зможе зацікавити, презентувати актуальну інформацію про найвідоміших українців, подати художній твір, поезію, зможе пояснити певні лексеми й відобразити ту епоху, у якій жив письменник, бо в аудиторії знайдуться й такі студенти, які захочуть прочитати вірш чи твір українською мовою і поставлять запитання про епоху, про історію України.

О. Селіванова підкреслює, що лінгвокультурологія вивчає фіксацію в мові, етнотекстах і дискурсивній практиці духовної й матеріальної культури народу, тобто культурно значущої інформації збережених у колективній пам'яті народу символічних способів матеріального й духовного усвідомлення світу певним етносом, відтворених у його ідеях, схемах мислення й поведінки, системі етичних й естетичних цінностей, нормах, звичаях, обрядах, міфах, віруваннях, забобонах, побуті [8].

**Висновки.** Отже, лінгвокраїнознавчий підхід до вивчення постаті Бориса Грінченка в контексті навчання української мови як іноземної наблизить студентів до української культури, сприятиме швидкій адаптації їх в іншомовному соціумі й інтенсифікує процес формування українськомовної компетентності. Завдання викладача полягає в постійному контролі процесу розуміння та засвоєння матеріалу студентами-іноземцями, рівня сформованості їхніх навичок і вмій, корекції мовної діяльності в процесі групової та індивідуальної форм роботи, коментуванні національно маркованої лексики, явищ граматики, фраземіки, використанні сучасних мультимедійних засобів навчання на заняттях із метою активізації комунікативної діяльності студентів.

Перспективу подальших досліджень убачаємо в теоретичному обґрунтуванні сучасних лінгводидактичних підходів до навчання української мови як іноземної в умовах дистанційної освіти.



### Список використаної літератури

1. Швець Г. Д. Теорія і практика навчання української мови іноземних студентів гуманітарних спеціальностей: монографія. Київ: Фенікс, 2019. 529 с.
2. Лещенко Т. О., Самоїленко І. В., Юфименко В. Г. Формування лінгвокраїнознавчої компетенції іноземних студентів медичних ВНЗ засобом української пісні. *Творчість Раїси Кириченко в культурному просторі України на покордонні ХХ–ХХІ століть: До 70-ліття від дня народження Березини української пісні*: збірник наукових праць. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. С. 253–263.
3. Азарова Л. Є., Пустовіт Т. М., Горчинська Л. В. Використання мультимедійних технологій у вивченні фразеологізмів на заняттях з української мови як іноземної. *Закарпатські філологічні студії*. 2020. № 13. С. 7–11.
4. Береза Л. Особливості інноваційних технологій формування лінгвокраїнознавчої компетентності іноземних студентів у процесі навчання української мови. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2015. № 4 (26). С. 63–70.
5. Дочинець Д., Омельницька Л. Використання мультимедійних технологій у викладанні української мови для іноземних студентів. *Актуальні питання організації навчання іноземних студентів в Україні: IV міжнародна науково-методична конференція (2–6 травня 2018 р.) / Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя*. Тернопіль, 2018. 152 с.
6. Галка Ю. М. Викладання української мови як іноземної у лінгвокраїнознавчому аспекті. Національний технічний університет України «КПІ». URL: <http://www.kmp.fl.kpi.ua/uk/node/45> (дата звернення: 02.06.2022).
7. Федчик В. А. Художній текст як засіб навчання іноземних студентів української мови (початковий етап). URL: [http://www.rusnauka.com/16\\_NPRT\\_2009/Philologia/47676.doc.htm](http://www.rusnauka.com/16_NPRT_2009/Philologia/47676.doc.htm) (дата звернення: 20.07.2022).
8. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Київ; Полтава: Довкілля, 2008. 712 с.
9. Грінченко Б. Зернятка. ЛНВ. 1899. Т. 5. Ч. I: С. 89–91. URL: <https://chtyvo.org.ua/authors/Hrinchenko/Zerniatka/> (дата звернення: 02.04.2022).
10. Грінченко Б. Князь Ігор. URL: [https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=2393\\_](https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=2393_) (дата звернення: 02.04.2022).

## THE LINGUISTIC AND CULTURAL APPROACH TO TEACHING THE UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE (ON THE EXAMPLE OF STUDING BORYS GRYNCHENKO'S PERSONALITY)

**Vintoniv Mykhailo**

Doctor of Philological Sciences, Full Professor, Head of the Department of Ukrainian Language  
*Borys Grinchenko Kyiv University*

**Vintoniv Tetiana**

Candidate of Philological Sciences, Docent at the Department of Ukrainian Language  
*Borys Grinchenko Kyiv University*

**Horokhova Tetiana**

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Teacher at the Department of Ukrainian Language  
*Borys Grinchenko Kyiv University*

**Introduction.** *In the language education of foreign citizens, it is important to master non-linguistic information, which helps to achieve mutual understanding between communicators who operate with information about the surrounding reality at different levels. That is why the application of the linguistic and cultural approach to teaching Ukrainian as a foreign language is relevant to provide students with the necessary knowledge about the specifics of a foreign-speaking country. However, the practical aspects of the implementation of the linguistic and cultural approach into the process of learning Ukrainian as a foreign language are insufficiently covered in the scientific and methodical literature.*

**Purpose.** *The aim of the article is a comprehensive analysis of the peculiarities of the linguistic and cultural approach implementation into the process of teaching Ukrainian as a foreign language with the use of multimedia technologies on the example of the study of the character of Borys Grinchenko.*

**Methods.** *It was found that the use of linguistic and didactic, linguistic and cultural, communicative, and text-based approaches is the most effective in the process of forming practical skills of foreign students. The research singles out the linguistic and cultural approach as the one that makes it possible to solve the main tasks in the forming of foreign students' communicative competence.*

**Results.** *The article examines the varieties of didactic processing of the linguistic and cultural material during the study of Ukrainian as a foreign language. A system of creative tasks using multimedia technologies is proposed. Several exercises have been developed from the elementary stage of studying Ukrainian as a foreign language to the level of a bachelor's degree at philological faculties. The stages of pre-text, text, and post-text work, which can be embodied into the system of exercises and tasks, are*



considered. It was also found that the platform with audio and video recordings of texts «Listen» is useful and important in this kind of work. It is proved that the discussion in linguistic didactics is recognized as an effective method of stimulating the speech and mental activity of the student in group forms of work.

**Originality.** The scientific novelty of the research results lies in the deepening of methodological approaches, and the development of methodological guidelines for the application of the linguistic and cultural approach to teaching Ukrainian as a foreign language at different levels (A1-B2).

**Conclusion.** It has been proved that the linguistic and cultural approach to the study character of Borys Grinchenko in the context of learning Ukrainian as a foreign language will bring students closer to Ukrainian culture, contribute to their faster adaptation to a foreign-speaking society, and intensify the process of forming Ukrainian language competence. The task of the teacher is to control constantly the process of understanding and assimilation of the material by foreign students, the level of formation of their skills and abilities, correct the language activity in the process of group and individual work, comment nationally marked vocabulary, phenomena of grammar, phraseology, use modern multimedia teaching tools in classes to activate students' communicative activity.

**Keywords:** Linguistic Approach, Cultural Approach, Text, Multimedia Technologies, Educational Text, Reproductive Direction, Communicative Competence.

### References

1. Shvets, H. D. (2019) *Teoriia i praktyka navchannia ukraïnskoi movy inozemnykh studentiv humanitarnykh spetsialnostei. [Theory and practice of teaching the Ukrainian language to foreign students of humanitarian specialties]* Kyiv: Feniks. [in Ukrainian]
2. Leshchenko, T. O., Samoilenko, I. V., & Yufymenko, V. H. (2013). Formuvannia linhvokrainoznavchoi kompetentsii inozemnykh studentiv medychnykh VNZ zasobom ukraïnskoi pisni. [Formation of the language and country studies competence in international medical students by means of the Ukrainian song]. Procwrdings from: *Tvorchist Raisy Kyrychenko v kulturnomu prostori Ukrainy na pokordonni XX – XXI stolit: Do 70-littia vid dnia narodzhennia Berehyni ukraïnskoi pisni – Raisa Kyrychenko's creative work in the cultural space of Ukraine in the turn of the XXI century: To the 70th anniversary of the birth of Bereginya of Ukrainian songs.* Poltava, Ukraine. [in Ukrainian]
3. Azarova, L. Ie, Pustovit, T. M., & Horchynska, L. V. (2020). Vykorystannia multymediinykh tekhnolohii u vyvchenni frazeolohizmiv na zaniattiakh z ukraïnskoi movy yak inozemnoi [Use of multimedia technologies in studying idioms in the course of Ukrainian as a foreign language]. *Zakarpatski filolohichni studii – Transcarpathian Philological Studies*, 13, 7–11. [in Ukrainian]
4. Bereza, L. (2015). Osoblyvosti innovatsiinykh tekhnolohii formuvannia linhvokrainoznavchoi kompetentnosti inozemnykh studentiv u protsesi navchannia ukraïnskoi movy [Peculiarities of innovative technologies for the formation of international students' language and country study competence during the learning process of Ukrainian]. *Porivnialno-pedahohichni studii – Comparative Pedagogical Studies*, 4 (26), 63–70. [in Ukrainian]
5. Dochynets, D., & Omelnytska, L. (2018). Vykorystannia multymediinykh tekhnolohii u vykladanni ukraïnskoi movy dlia inozemnykh studentiv. [Use of multimedia technologies in teaching Ukrainian for international students]. Proceedings from: *IV Mizhnarodna naukovo-metodychna konferentsiia «Aktualni pytannia orhanizatsii navchannia inozemnykh studentiv v Ukraini» – The IV International Scientific and Methodological Conference «Actual issues of the organization of international students' education in Ukraine».* Ternopil, Ukraine. [in Ukrainian]
6. Halka, Yu. M. (n.d.). Vykladannia ukraïnskoi movy yak inozemnoi u linhvokrainoznavchomu aspekti [Teaching the Ukrainian as a foreign language in the linguistic aspect]. *kmp.fl.kpi.ua*. URL: <http://kmp.fl.kpi.ua/uk/node/45> [in Ukrainian]
7. Fedchyk, V. A. (n.d.). Khudozhnii tekst yak zasib navchannia inozemnykh studentiv ukraïnskoi movy (pochatkovyi etap) [Literary text as a means for teaching international students Ukrainian (initial stage)]. *www.rusnauka.com*. URL: [http://16\\_NPRT\\_2009/Philologia/47676.doc.htm](http://16_NPRT_2009/Philologia/47676.doc.htm) [in Ukrainian]
8. Selivanova, O. O. (2008). *Suchasna linhvistyka: napriamy ta problemy [Modern linguistics: aspects and problems]*. Poltava: Dovkillia. [in Ukrainian]
9. Grinchenko, B. (n.d.). Zerniatka [Grains]. *chtyvo.org.ua*. URL: <https://chtyvo.org.ua/authors/Hrinchenko/Zerniatka/> [in Ukrainian]
10. Hrinchenko, B. (n.d.). Kniaz Ihor [Grand Prince Ihor]. *www.ukrlib.com.ua*. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=2393> [in Ukrainian]

Отримано редакцією 15.09.2022 р.